

«ՍԻՈՆ»-Ի ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Տեղւոյս ազգայիններէն Մ. Թումոյ-եան երկու հարցումներ ունի, յղուած իմ քաղաքացիական, առաջինը՝ զոյգ ճիւղաւորումով։ —

Ա) Միայն մեր եկեղեցիին յատուկ է Վնդաստանի արարողութիւն կատարել։ Եւ յետոյ, ինչո՞ւ Վնդաստան չենք կատարեր իրաւունքներն մինչև Տեառնընդառաջ երկարող 5 ամիսներու ընթացքին։

Բ) Ինչո՞ւ եկեղեցիներու խորանները միշտ գէպի Արեւելք կը նային։

Ա) Առաջին հարցումին առաջին կէտին կը պատասխանենք մէկ բառով միայն — Այո։ Գալով հարցումի միւս կէտին, արարողութեան ամենն իսկ կը յայտնէ թէ ան կը կատարուի անդերուն — մշակուած, ցանուած — բերքերու առատութիւնը հայցելու համար Ամենապալէն, ինչպէս որոշ կ'երեւի երբորդ բաժնին մէջ, ուր կ'օրհնուին Վերկիրս, անդաստանս եւ ամենայն պողարերութիւնք տարւոյս։ Արդ, նկատելով որ Սեպտեմբերի կէսերուն ամենուզ իրաւունքն իրաւունքն առաւելում կ'ըլլայ, մեր եկեղեցին կը դադարեցնէ կատարումը այդ արարողութեան մինչև Տեառնընդառաջի նախատեսուած, այսինքն կէսերը Փետրուարի, երբ նշնինները իրենց առաջին ծիւղով կ'աւտեն մօտիկութիւնը դարնան եղանակին։ Նկատելի է որ Վնդաստան կը կատարուի ամենէն յաճախակի կերպով Յիսնայ շրջանին, երբ պտուղներ ետեւ ետեւի կը հասնան ան ու հունձքի օրերը կը հասնին։

Բ) Արեւելքը, վաղմէի դարերէն սկըսեալ, գրեթէ բոլոր ժողովուրդներու մօտ նախապատիւ եղած է չորս կողմերէն, որովհետեւ հոնկէ է որ իր ծագումը կ'առնէ երկրագունդին լոյս ու ջրամութիւն բերող արեգակը։ Հրէից մօտ ալ Սինաիկաները միշտ գէպի արեւելք կը նային։ Եւ եկեղեցիներէն, Երուսաղէմի մէջ բացառութեամբ կը կողմէ միայն Տրաւէ իսկանաներու Ս. Փրկիչ Մայր եկեղեցին, որուն խորանը կը նայի հիւսիս-հիւսիս-արեւմուտեան ուղղութեամբ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՏՕՆ

Ստորիմանայ գաղութը այս օրի եւս, առանց յարեւմտեան կամ կուսակցական խօսքեան, արժանաւորապէս նշեց օտարերէն Ապրիլեան հայաչինջ եղեւնին։

Տրուած ըլլալով որ Ապրիլի 24ը այս օրի զուգարկապէս երբ չիմ Տոմարի Աւագ Ուրբաթին, ուր չի կարելի մասուցանել Ս. Պատարագ, ժողովուրդին մէկ մասը առաւօտեան ժամը 8-30ին իջաւ Խաչի ձաւապահին վրայ գտնուող Հայ-Կաթողիկէ եկեղեցին, ներկայ ըլլալու համար մասուցուած Ս. Պատարագին, խօսուած հարողից եւ կատարուած հոգեհանգիստին։ Փակ հայկական խանութներու մուտքին կ'պցուած հինգ լեզուներով յայտարարութիւններ կը բացաւ։ Ինչին իմաստը գործադրուին։

Արարողութեանց աւարտին կազմուեցաւ երկարածիկ բափօր մը, բաղկացած հաղաքի բոլոր հայ սպառնական խումբերէն եւ արեւմտեանէն եւ ամեն օրի, սեւ ու դաւապարգ իր մէջ հասուող ստուարաբիւ հայութեան։ Հին Քաղաքի ներքին փողոցները խնդրուած էին Ձապական օտներու առիթով հաղաք գտնուող բազմազգի ուխտաւորներով։ Քիչ առաջ օսկաւիկ հոնկէ անցած եր Յունաց բափօր, խաչերը բարձած ուղղուելով Խաչելութեան Սրբավայր՝ Փողոցորդ։ Քափօր կ'առաջնորդէր Լաթինաց վանի բաւալաններէն մին, որուն ետեւէն չորս պարմանուրներ կը կրէին իր ծոցին վառ ծաղիկները գոգաւորած գոյգ մը, որուն ետեւէն չորս երիտասարդներ բարձած էին մեր անբաղ մահաւանդներուն օսկերոսիք իր մէջ ամփոփող օսկեպառ սնուկ մը։ Հայ-Կաթողիկէ յարեւմտեան կրօնապէս Գեորգիի Տ. Յովսէփ Մ. Վրդ. Շատարեւան բափօրին զուլար անցած, հոգեւոր մեղեդիներով ու ցեղասպանութիւնը դաժապարտող եւ մեր պալար իրաւունքներուն պահանջը բանաձեւող լոգուններով կը յառաջանար։ Բազմաբիւ եւ բազմալեզու էին ճոյնը իսող պատասանները, որոնց կտրգին էին նկարները Պոլսոյ մէջ անցնող Հոկտեմբերէն ի վեր արգելափակուած Ս. Ուխտի Միաբան Հոգ. Տ. Մանուէլ Վրդ. Երկարեանի, անոր ազատ արձակումը պահանջող յայտարարութիւններէն։

րով: Երբ քափօրը կը մօտենար Ս. Յակոբ-եանց Վանքին, ընդհատ ընդհատ զօղանջել սկսաւ զոսկր Մայրավանքին: Ամեն. Սրբ. Պատրիարք Հայրը իշաւ Մայր Տանար, ուր նախագահեց հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատօժաւունքին եւ ապա, երբ վարէն եկող քափօրը հասած էր Մայրավանքի դրան, անցաւ զլուխը Միաբանութեան անդամներով, դպիրներով եւ հոս մնացած ժողովուրդով ստուարայտ՝ քափօրին, որ հանգստեան շաբաթակներու երկնցողութեամբ ուղղուեցաւ Ս. Փրկչի ազգային գերեզմանատունը, մինչ հեռախօսիի գործիքներ կը նկարէին: Հոն, Արարայի նահասակաց յուշարձանին շուրջ վար դրուեցան ծաղկեպսակներ եւ սկսաւ հանգստեան ջուլտարիչ կարգը, որուն աւար. քին խօսք առաւ. գեղազոր Տիար Նուպար Արսէնեան, որ Մեծ Եղեռնի զոհներու յիշատակը ոգեկոչելէ ետք քրաւ պատմականը այն սրտանկիւնի պատահարներուն, որոնց մէջէն անցած է իր գերդաստանը սեւ այդ օրերուն — «եսակ մը մանրանկար՝ բոլոր արհաւիրքէն հողոպարծներուն: Յետոյ ժողովուրդը, պատահեցաւ որ լողունգներով, Հին Քաղաքի պարիսպի հարու-արեւմտեան անկիւնէն վար իջնելով, անցաւ Յովպէի դռնէն եւ հասաւ Հայ Երիտասարդաց Միութեան սկուլմբբ առնելու համար հոգեւորէն: Կես օրը բաւական անյաւմ էր երբ ժողովուրդը ցրուեցաւ:

Ժամ մը ետք, Հայ Երիտասարդաց Եւ օրթորդ-ներէ բաղկացած խումբ մը, Հայր Մանուէլի նկարները եւ տնօր ազատագրութիւն պահանջող պատասառները բարձր բռնած, խաղաղ ցոյց մը կ'աղակերպեց Christian Information Centreի դիմաց, համապատասխան թուղթիկներ բաժնելով անցորդներուն եւ օտարժապարհներուն: Յոյրը հետեց ժամաւ կես:

Նահասակներու յիշատակին նուիրուած օրուան եզրափակիչ հանդիսութիւնը կայացաւ նոյն երեկոյ ժամը Տիւն, Ալեքս եւ Մարի Մանուկեան ընդարձակ սրահին մէջ, որ ծայրէ ծայր լեցուած էր ժամանակէն առաջ:

Քաղաքի բոլոր Հայկական Միութիւններէն կազմուած Եղեռնի Ողբերգական Յանձնախումբի Ասեմապետ Տիար Ասատուր Անդրեասեանի բացման խօսքէն ետք, մօտ երկու ժամեր տեւող գեղարուեստական յայտագիր մը գործարարուեցաւ, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին տարբեր հոտանքներու պատկանող անձեր:

Օրուան բանախօսքն էր Սուրբ Արքայապետ Նորմանի Լուսարարապետ Քրիստ. Տ. Գաբրիէլ Արք. Գաբրիէլեան, որ ընելէ ետք պատմականը Մեծ Եղեռնին տուն տուող պատահարներուն, անգրագարձաւ Սփիւռքի մերօրեայ անկերպարան վիճակին, ցոյց տալով կերպեր, որոնցմով պիտի կրնանք գոյատեւել եւ ըլլալ արժանաւոր ժառանգորդները մեր նահասակներու կարմիր երազին: Կրկնակի առգրի այս օրուան մէջ — Քրիստոսի խաչելութեան եւ Ազրիլեան նահատակաց յիշատակի օր — կ'որժէր օգնութիւն խաչելութիւնը պատկող Յարութեամբ եւ նահատակներու անիւններէն փրկելի պէս յարմող մեր նորածաղկ Մայր Հայրենիքով:

Ամենէն յուզիչը այն պահն էր — հանգիստի վերջաւորութեան — երբ ներկաները ունկնդիրեցին աղու ձայնը Հայր Մանուէլի, ձայնագրեալ ժողովանքի մը վրայէն, ուր 2 տարիներ առաջ տարաբան վարդապետը այնքան ճշմոքարիտէն երգած էր Վ. Թեքեանի «Կ'անձրեւէ, Տիւտաք»:

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը «Պահպանիչ»ով փակեց հանդէսը: Ներկաները խորապէս ջուլտուած զուրա եկան սրահէն:

